

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ

OMBUDSMANA

Ex officio br. 150/2021

u vezi sa pozitivnim obavezama države za pravo na život i zaštitu od nasilja u porodici

Za:

- G. Albin Kurti, Premijer Vlade Republike Kosova
- G. Samedin Mehmeti, Direktor Policije Kosova
- G. Skender Çoçaj, Predsedavajući Sudskog saveta Kosova
- G. Jetish Maloku, Predsedavajući Tužilačkog saveta Kosova
- G. Basri Kastrati, Menadžer Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama

Kopija:

- Gđa. Duda Balje, Komisije za ljudska prava, ravnopravnost polova, nestala lica i peticije
- G. Habit Hajredini, direktor Kancelarije za dobro upravljanje, Kancelarija Premijera

Priština, 27 april 2021.godine

Cilj Izveštaja

1. Cilj Izveštaja je da proceni obaveze nadležnih vlasti da zaštite živote građana od nasilja u porodici. Izveštaj se bavi činjenjem/nečinjenjem države u vezi sa pravom na život, u vezi sa događajem ubistva i samoubistva koji se dogodio 14. marta 2021. godine u naselju Emšir u Prištini, o slučaju o kome su mediji izveštavali da je muškarac ubio svoju suprugu vatrenim oružjem, a zatim izvršio samoubistvo. Izveštaj će analizirati primenu ustavnih odredbi, međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima, zakona, politika i strategija protiv nasilja u porodici.

Nadležnosti Ombudsmana

2. Ustav Republike Kosova (u daljem tekstu: Ustav) u članu 132, stav 1, definiše: *“Ombudsman nadzire i štiti prava i slobode pojedinaca od nezakonitih i neregularnih radnji javnih organa.”* Dok u stavu 3, definiše: *„Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahtjeve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom“*
3. Prema Zakonu br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman između ostalog ima i nadležnosti i odgovornosti, kao u nastavku:
 - *“da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima, a kada je to neophodno da izrazi svoje mišljenje o stavovima i reagovanju odgovarajućih autoriteta u vezi takvih slučajeva;“* (Član 18, stav 1, pod-stav. 1.2).
 - *“da preporučuje Vladi, Skupštinu i druge nadležne institucije Republike Kosovo o pitanjima koje se odnose na unapređivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i nediskriminacije;“* (Član 18, stav 1, pod-stav 5).
 - *“da objavi obaveštenja, mišljenja, preporuke, predloge i svoje izveštaje;“* (Član 18, stav 1, pod-stav 6).
 - *“da preporučuje donošenje novih zakona u Skupštini, izmene zakona koji su na snazi i donošenje ili izmene podzakonskih i upravnih akata od strane institucija Republike Kosovo;“* (Član 18, stav 1, pod-stav 7).
 - *“da pripremi godišnje, periodične i druge izveštaje o stanju osnovnih ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i diskriminacije i da obavlja istraživanje o pitanjima osnovnih ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i diskriminacije u Republici Kosovo;“* (Član 18, stav 1, pod-stav 8).
 - *“da preporučuje Skupštini usklađivanje zakonodavstva sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima i slobodama kao i njihovu efektivnu primenu;“* (Član 18, stav 1, pod-stav 9).

Dostavljanjem ovog Izveštaja nadležnim institucijama, kao i objavljivanjem istog, Ombudsman namerava da ispuni gore navedene ustavne i zakonske odgovornosti.

Opis slučaja izveštaja

4. Ovaj Izveštaj pokrenut je po službenoj dužnosti na osnovu izveštaja u štampanim i elektronskim medijima, koji su izveštavali da je dana 14. marta 2021. godine u naselju Emšir u Prištini pronađena mrtva žena ubijena vatrenim oružjem (sa inicijalima: S.S.) i jedan muškarac (sa inicijalima: L. S.). S tim u vezi, mediji su izvestili da se sumnja da je u pitanju ubistvo i samoubistvo, precizirajući da su ubijena i samoubica bili dugi niz godina u braku i iz ove bračne zajednice imali četvoro dece, ali kao rezultat porodičnog nasilja supružnici su živeli odvojeno i bili su započeli postupak razvoda. Dalje izveštavano je da je S.S. dva puta prijavila slučaj nasilja u porodici, ali se sumnjalo da vlasti nisu preduzele odgovarajuće mere i slučaj je završio tragično.¹ Kao rezultat ovog događaja izveštavano je o raznim manifestacijama Mreže Žena Kosova pod motom „Pravda za ubijene žene“ pišući da su pravosudne institucije u zemlji zanemarile nasilje nad S.S.²

Radnje Institucije Ombudsmana

5. Dana 22. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana uspostavio je potrebne kontakte sa rukovodiocem Kancelarije za zatitu i pomoć žrtvama (KZPŽ) pri Državnom tužilaštvu u Prištini, sa kojim je razgovarao u vezi sa slučajem. On ga je informisao ga se tragičan događaj dogodio u Prištini ali da su L.S i S.S. živeli u Gnjilanu, prema tome sa tim slučajem se bavio KZPŽ u Gnjilanu.
6. Istog dana predstavnik Ombudsmana razgovarao je sa zaštitnikom žrtava KZPŽ u Gnjilanu, koji ga je obavestio da je upoznat o slučaju L.S i S.S., naglašavajući da tokom 2019. godine, KZPŽ u Gnjilanu tretirao jedan slučaj nasilja u porodici. Osnovni sud (OS) u Gnjilanu je 26. novembra 2019. izdao nalog za zaštitu (predmet C.nr.1002/2019) za zaštićenu stranu i njenog brata. Prema njegovim rečima, tužilac predmeta doneo je rešenje o zadržavanju odgovorne stranke L.S., i pokrenuo je krivični postupak. Dakle, L.S. se pojavio pred pretpretresnim sudijom i sud je odlučio da mu se odredi pritvor. S druge strane, njegove ćerke podnele su zahtev, prvo u KZPŽ, a zatim tužilaštvu i sudu, tražeći da se L. S.-u ukine pritvor. Na kraju, zaštitnik žrtava je izjavio da nakon ovog slučaja nije izveštavano o nekom drugom slučaju nasilja u porodici i da se S.S. iselila iz Gnjilana i prešla da živi kod njene ćerke u Prištini.
7. Dana 23, marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana je dobio pismo od zaštitnika KZPŽ u Gnjilanu, koje je bilo priloženo dosijeu slučaja. Iz spisa predmeta vidi se da je

¹ Vid link: <http://www.ekonomia-ks.com/sq/siguri/shteti-po-deshton-ne-mbrojtjen-e-gruas>

² Vidi link: https://twitter.com/KWN_Rrgk/status/1372478958126653447

S.S. prilikom prijavljivanja slučaja u policiji, u svojstvu žrtve (izjava br. 2019-CA-136, od 10. novembra 2019.godine), između ostalog, izjavila da je njen suprug vršio stalno nasilje nad njom i kao rezultat toga ona se nekoliko puta udaljila od njega, ali nije prijavila nijedan slučaj u policiji. Dalje, ona je tvrdila da je u zadnje vreme L.S. posetio psihijatra i da je uzimao terapiju. S tim u vezi, S.S. je tvrdila, da iako je bila odvojena od njega, on je nije ostavljao na miru, zvao ju je telefonom, pojavljivao se pred njom na ulicu itd.

8. Na Zahtevu za Nalog o zaštiti br.13-11/19, od 12. novembra 2019. godine, vidi se da je S.S. u svojstvu žrtve, izjavila da je nasilje nad njom počelo otkako se njihova porodica vratila iz Francuske na Kosovo (gde su boravili od 2015. do 31. januara 2019.godine), jer joj je L.S. pretio da ukoliko se ona udalji od njega on je neće ostaviti na miru i da će joj naći slabu tačku. Zato je ovom prilikom S.S izjavila da ne veruje njenom suprugu, pošto je on agresivan i isti je posetio i psihijatra.
9. Dana 25. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana je razgovarao sa doktorkom psihijatrom zaduženom za Psihijatrijsko odeljenje Opšte bolnice u Gnjilanu, za koju je žrtva izjavila da je lečila njenog bivšeg supruga L.S. Doktorica je izjavila da je osoba L.S. lečena pre oko nekoliko godina u specijalističkoj ambulanti Psihijatrijskog odeljenja i istome je propisala odgovarajuću terapiju. Dalje ona je objasnila da krajem 2019. godine,. ponovo je vršila lekarsku kontrolu L.S-u , ali ovog puta na Pritvornom Centru u Gnjilanu, pošto je isti bio pritvoren, jer je vršio fizičko i psihičko nasilje nad S.S. Nakon toga, predstavnik Ombudsmana je razgovarao sa odgovornim zvaničnicima Centra za mentalno zdravlje (CMZ) u Gnjilanu, od kojih je tražio informacije da li je L.S. lečen u CMZ i dobio je odgovor da L.S. nikada nije bio pacijent ovog centra.
10. Dana 25. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana dostavio je pismo Policiji Kosova, od kojih je tražio informacije u vezi sa krivičnom prošlošću osobe L.S, u vezi sa nasiljem u porodici kao i informativni izveštaj istražitelja slučaja u pogledu opisa okolnosti događaja od 14. marta 2021. godine. Dalje, predstavnik Ombudsmana dostavio je pismo i direktoru Centra za Socijalni Rad (CSR) u Gnjilanu, od kojeg je tražio informacije u vezi sa psiho-socijalnim tretmanom počinioca nasilja u porodici L.S. i oštećene S.S., obavestivši ga da je u vezi ovoga OS u Gnjilanu izdao Nalog za Zaštitu (Rešenje C.nr.1002/2019, od 26 novembra 2019. godine).
11. Dana, 26. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana je putem dopisa obavešten od direktora CSR u Gnjilanu, koji je objasnio da dana 14. novembra 2019. godine, bio obavešten o slučaju nasilja u porodici koji je izazvao L.S., navodeći da je tužilac slučaja tražila od CSR-a pismeni izveštaj o slučaju. Prema istom, i Policija Kosova, Stanica u Gnjilanu, dana 18 novembra 2019. godine, obavestila je CSR o istom slučaju, prema tome CSR je imenovao rukovodioca slučaja koji je održao savetodavne sesije sa žrtvom S.S. i dana 19. novembra 2019. godine sastavio je pisani izveštaj i poslao ga tužiocu slučaja. Direktor je saopštio da CSR nije dobio nikakve druge informacije od tužilaštva ili suda u vezi sa nalogom za zaštitu žrtve S.S., osim predstavke OS u Gnjilanu (predmet C.nr.1043/2019, tužba za razvod braka, od 3. marta 2020. godine), kojom je sud tražio stručno mišljenje (kao organ starateljstva) u vezi sa starateljstvom nad detetom u slučaju razvoda.

12. Dana 30. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana primio je odgovor od Policije Kosova, koji su ga obavestili da se na osnovu evidencije policijske baze podataka o nasilju u porodici o licu L.S., vidi se da je žrtva S.S. policiji prijavila dva slučaja. Prvi slučaj bio je prijavljen dana 10. novembra 2019. godine, u Policijsku Stanicu (PS) Gnjilana, koji je tretiran od strane OS u Gnjilanu, i drugi slučaj je prijavljen 3 marta 2021.godine, u PS u Gračanici, slučaj za koji su istrage bile u toku od strane istražitelja iste stanice. Policija je takođe poslala informativni izveštaj u smislu opisa okolnosti događaja od 14. marta 2021. godine. Nakon toga, predstavnik Ombudsmana je poslao pismo Policiji Kosova i tražio dodatne informacije u vezi sa preduzetim radnjama od strane policijskih službenika SP-a u Gračanici (policijske radnje od trenutka prijavljivanja slučaja 3. marta 2021. godine, fizičku kopiju izjave žrtve S.S. koja je data SP-u u Gračanici, kao i da li su ovom prilikom policijski službenici obavestili zaštitnika žrtava?).
13. Dana 31. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana kontaktirao je tužioca slučaja u OS u Gnjilanu, sa kojom je razgovarao o toku krivičnog postupka u predmetu vršioca nasilja u porodici L.S. Ona ga je obavestila da je u novembru 2019. godine pokrenut krivični postupak protiv osobe L.S., zbog dva krivična dela „napad“ i „nasilje nad porodicom“, zbog čega je isti zadržan u pritvoru kao mera obezbeđenja skoro dva meseca i protiv istoga podignuta je optužnica. S tim u vezi, ona je objasnila da je krivični postupak protiv L.S. završen i da je isti bio kažnjen od strane suda. U vezi sa navodima o psihičkim problemima L.S., ona je naglasila da o istom nije traženo psihijatrijsko ispitivanje
14. Dana 31. marta 2021. godine, predstavnik Ombudsmana je putem dopisa tražio od administratorke OS u Gnjilanu, kopiju Rešenja P.nr.1042/19, od 27. januara 2020. godine. Istog dana je dobila odgovor i prema njenim rečima, sudija pred pretresnog postupka odredio je meru pritvora L.S.-u, i isti je bio pod ovom merom od 12. novembra 2019. do 20. januara 2020. (69 dana). Ona je takođe objasnila da je tužiteljica slučaja 25. novembra 2019. godine podigla optužnicu protiv L.S., za dva krivična dela „nasilje u porodici“ i krivično delo „napad“, stoga je nakon glavnog pretresa ovog slučaja 30. januara 2020. godine sud je doneo presudu o kazni za optuženog L.S. Odgovoru je priložena i kopija Presude P.nr.1042/19 od 27. januara 2020. godine.
15. Prema Presudi L.S. je proglašen krivim za krivično dela „nasilje u porodici“ i osuđen na 90 dana zatvora i 200 evra, dok je za krivično delo „napad“ sud osuđen na 30 dana zatvora. Ova kazna zamenjena je novčanom kaznom u iznosu od 1300 evra, precizirajući da će taj iznos biti vraćen u zatvor (75 dana), ukoliko L.S. ne plati kaznu. Sud je izračunao L.S. vreme provedeno u pritvoru (od 12. novembra 2019. do 20. januara 2020.godine), i odlučio je da mu oduzme jedan nož-britvu dugu 14 cm, i oštećena/žrtva S.S. je upućena u građansku parnicu za naknadu štete.
16. Dana 1. aprila 2021. godine, Ombudsman je dostavio pismo glavnom tužiocu OT u Prištini od koga je tražio informacije u vezi sa tokom istraga u ovom slučaju, i faze u kojoj se nalazi postupak, kao i kopiju spisa predmeta.
17. Dana 1. aprila 2021. godine, predstavnik Ombudsmana je putem pisma obavestien od Policije Kosova da je 3 marta 2021. godine, oko 19:40 časova u PS u Gračanici prijavljen je slučaj „Nasilje u porodici“ od strane M.S. (ćerka žrtve S.S.) i za nekoliko minuta

policijska patrola je izašla na mesto događaja zajedno sa istražnim sektorom, i tom prilikom uzete su izjave svedoka M.S. i žrtve S.S. S tim u vezi, navodi se da je istog dana oko 21:25 slučaj kompletiran i pokrenut je krivični postupak za krivično delo „Nasilje u porodici“, a o slučaju je obavešten državni tužilac u OT u Prištini (usmeno kao i prosleđivanjem službenog pisma i glavnom tužiocu OT u Prištini). Dalje se navodi da je 4 marta 2021. godine, L.S. pozvan u PS u Gračanici i isti je dao izjavu u vezi sa slučajem. Nakon toga, policijski službenici kontaktirali su telefonom žrtvu S.S., koja je izjavila da ne može da se pojavi u policiji i tražila je da L.S. ne bude pritvoren, već po mogućnosti da se oslobodi. Dalje, navodi se da je nakon intervjuisanja osumnjičenog L.S., ponovo kontaktirana tužiteljica OT u Prištini, koja je detaljno obaveštena o slučaju i ista je naložila policiji da osumnjičeni L.S. bude pušten na slobodu i da se slučaj nastavi po redovnom postupku.

18. Policija Kosova dostavljenom pismu upućenom predstavniku Ombudsmana priložila je i izjavu žrtve S.S. sa brojem 2021-AT-086, od 3 marta 2021. godine, međutim, nije primljena ni jedna informacija o tome da li je o slučaju obavešten zaštitnik žrtava.
19. Dana 15. aprila 2021. godine, predstavnik Ombudsmana je putem pisma tražio informacije od rukovodioca KZPŽ u Prištini, da li su oni upoznati o nasilju u porodici koje je prijavljeno u PS u Gračanici dana 3. marta 2021. godine. Istog dana predstavnik Ombudsmana dobio je odgovor u kome se obaveštava da zaštitnik žrtava nije obavešten o tome.
20. Dana 20. aprila 2021. godine, Ombudsman je dobio odgovor od Osnovnog Tužilaštva u Prištini zajedno sa službenom beleškom o slučaju (2021-AT-0086, od 15 aprila 2021.godine), kao i spise predmeta, koje je prema Tužilaštvu, policija dostavila njima do 19 aprila 2021. godine. Iz spisa predmeta vidi se da se isti spisi odnose isključivo na policijske radnje PS u Gračanici dana 3. i 4. marta 2021. godine. O drugim dešavanjima nakon ovog datuma ili druga objašnjenja o događaju od 14. marta 2021. godine nije primljena nikakva informacija.

Pravna osnova

21. Član 21, stav 2 i 3, Ustava Republike Kosova (u daljem tekstu *Ustav*), definiše kao u nastavku: “*Republika Kosovo štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode, predviđene ovim Ustavom. Svi su dužni da poštuju prava i osnovne slobode ostalih.*”
22. Član 22 Ustava propisuje: “*Ljudska prava i slobode, koja su utvrđena sljedećim međunarodnim sporazumima i instrumentima garantovana su ovim Ustavom, i direktno se primjenjuju na teritoriji Republike Kosovo i imaju premoć, u slučaju konflikta, nad svim zakonskim odredbama i ostalim aktima javnih institucija:*” dok u članu 23. definiše se: “*Ljudsko dostojanstvo je neosporivo i predstavlja osnov svih ljudskih prava i osnovnih sloboda.*”
23. Član 25, stav 1, Ustava definiše kao u nastavku:

“Svako lice ima pravo na život. [...]”;

Dok u članu 26 definiše:

Svako lice ima pravo na poštovanje njegovog/njenog fizičkog i psihičkog integriteta, [...].”

24. Ustav Republike Kosova, u članu 29, stav 1, definiše: *“Svakome se garantuje pravo na slobodu i sigurnost. Niko ne može biti lišen slobode izuzev zakonom propisanih slučajeva i na osnovu odluke nadležnog suda, i to:*

- *nakon objavljivanja zatvorske kazne zbog krivičnog djela; [...];*
- *radi zdravstvenog nadzora lica, koje je zbog bolesti opasno po društvo; [...].”;*

Dok u članu 53, definiše:

“Osnovna prava i slobode zagarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava.”

25. Ustav je učinila direktno primenjivim u pravnom poretku Kosova brojne instrumente i međunarodne sporazume u oblasti ljudskih prava. U Ustavu je predviđeno da se ti akti direktno primenjuju na teritoriji Republike Kosovo i imaju premoć, u slučaju konflikta, nad svim zakonskim odredbama i ostalim aktima javnih institucija:

26. Skupština Republike Kosova na plenarnoj sednici održanoj 25. septembra 2020. godine, usvojio amandman br. 26, Ustava Republike Kosova, prema kome Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istambulska konvencija) postaje sastavni deo Ustava.³

27. Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (u daljem tekstu: Istambulska konvencija), usvojena 11. maja 2011. u Istanbulu, u članu 1, [Svrhe Konvencije], jasno kaže da su njeni ciljevi:

- a) *zaštiti žene od svih oblika nasilja te sprečiti, progoniti i ukloniti nasilje nad ženama i nasilje u porodici;*
- b) *pridoneti suzbijanju svih oblika diskriminacije žena i promovirati punu ravnopravnost žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;*
- c) *izraditi sveobuhvatni okvir, politike i mere za zaštitu i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici;*
- d) *podsticati međunarodnu suradnju radi suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici;*
- e) *pružiti potporu i pomoć organizacijama i telima nadležnim za provedbu zakona učinkovitom suradnjom radi usvajanja sveobuhvatnog pristupa suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.*

28. Istambulska Konvencija u članu 5, [Obaveze država i potpuna posvećenost] u stavu 1, propisuje: *“Strane moraju biti uzdržane od učešća u bilo kakvom činu nasilja nad ženama*

³Službeni List Republika Kosova / Br. 4/30 septembar 2020. godine, Priština

i obezbeđuju da državni organi, zvaničnici, službenici, ustanove i drugi akteri, koji nastupaju u ime države, postupaju u skladu sa ovom obavezom.” dok u stavu 2, ovog člana propisuje: “Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i da, sa potpunom posvećenošću spreče, istraže, kazne i obezbede reparaciju za dela nasilja obuhvaćena ovom konvencijom, koja počine nedržavni subjekt.”

29. Istambulska konvencija u članu 55, [Postupci ex parte i ex officio] u stavu 1, definiše: *„Strane obezbeđuju da istrage, odnosno sudski postupci za krivična dela utvrđena na osnovu čl. 35, 36, 37, 38. i 39. ove konvencije ne zavise u potpunosti od prijave ili žalbe, koju podnosi žrtva za krivično delo, koje je u potpunosti ili delimično počinjeno na teritoriji strane ugovornice, i da se postupak može nastaviti i ako žrtva povuče svoju izjavu, odnosno prijavu.“*
30. Istambulska konvencija u prvom stavu člana 56, [Mere zaštite] propisuje: *“Strane se obavezuju da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere i zaštite prava i interese žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svedoka, u svim fazama istrage i sudskog postupka, a posebno: a) obezbeđujući im zaštitu, kao i zaštitu za njihove porodice i svedoke, od zastrašivanja, odmazde i ponovljene viktimizacije [...].”*
31. Član 2, Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (4 novembar 1950.godine) (u daljem tekstu: *Evropska Konvencija*) propisuje:
“Pravo na život svakog čoveka zaštićeno je zakonom. [...]”; dok član 5, stav 1, ove Konvencije propisuje: *“Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom [...].”*
32. Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, član 2, propisuje: *„Države članice osuđuju diskriminaciju žena u svim vidovima, saglasne su da provode svim odgovarajućim sredstvima koja im stoje na raspolaganju i bez odlaganja politiku otklanjanja diskriminacije žena i radi toga se obavezuju: [...] Da uvedu pravnu zaštitu prava žena na ravnopravnoj osnovi s muškarcima i da putem nadležnih nacionalnih sudova i drugih javnih institucija osiguraju efikasnu zaštitu žena od svakog postupka kojim se vrši diskriminacija; [...].”*
33. Član 1, stav 1, Zakona br. 03/L-182 za zaštitu od nasilja u porodici propisuje: *„Ovaj zakon ima za cilj sprečavanje nasilja u porodici, to jest sve forme nasilja, sa odgovarajućim zakonskim merama prema članovima porodice, koje su žrtve nasilja u porodici, posvećujući posebnu pažnju deci, starim osobama i licima sa ograničenim sposobnostima”*, dok stav 2 nastavlja dalje: *“Ovaj zakon, takođe ima za cilj i tretiranje izvršilaca nasilja u porodici i ublažavanje posledica.”*
34. Član 4, stav 1, Zakona br. 03/L-182 za zaštitu od nasilja u porodici propisuje: *„Obavezna zaštitna mera psiho-socijalnog lečenja može da bude izrečena izvršiocu nasilja u porodici, u kombinaciji sa nekom drugom preventivnom merom, u cilju sprečavanja nasilnog ponašanja izvršioca, ili ako postoji rizik od ponavljanja dela nasilja u porodici.”*
35. Član 17, stav 2, Zakona br. 03/L-182 za zaštitu od nasilja u porodici propisuje: *“Odluka o nalogu za zaštitu ili hitnu zaštitu izvršava se odmah odgovarajućom odlukom, koju je*

doneo nadležni sud i dostavlja se odmah izvršiocu nasilja u porodici, Policiji Kosova, centrima za socijalni rad kao i drugim stranama u postupku...”, dok član 27 ovog Zakona propisuje: “Ministarstvo za rad i socijalno staranje, u saradnji sa: Ministarstvom za zdravstvo, Ministarstvom za pravdu, Ministarstvom za lokalnu administraciju, Ministarstvom za unutrašnje poslove, Ministarstvom kulture, omladine i sporta i Ministarstvom za obrazovanje, je odgovorno za podršku i izgradnju pomoćnih struktura i potrebne infrastrukture, koja služi za podršku i ispunjavanje potreba licima prema kojima je vršeno nasilje u porodici, uključujući socijalnu pomoći zdravstvene usluge, u skladu sa važećim zakonodavstvom.”

36. Član 24, stav 1, Zakona br. 03/L-182 za zaštitu od nasilja u porodici propisuje: *“Policija Kosova treba da odgovore na svako obaveštenje o delu ili pretnji izvršenja nasilja u porodici ili kršenju naloga za zaštitu, ili naloga za hitnu zaštitu, bez obzira ko je prijavio slučaj.”* Dalje u stavu 2, istog člana propisuje: *“Ako postoji osnovana sumnja da je izvršeno delo koje predstavlja nasilje u porodici, Policija Kosova privodi mogućeg izvršioca u skladu sa zakonom.”* dok je stavom 4, istog člana propisano: *“Policija Kosova sastavlja izveštaj u vezi sa slučajem nezavisno od toga da li je delo izvršeno ili ne, da li je neko pritvoren ili ne, i jednu kopiju tog izveštaja daju žrtvama, njihovim zakonskim zastupnicima i zaštitnicima žrtava.”*
37. Član 1, stav 3, Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama definiše: *„Lice u stanju potrebe” podrazumeva se svako lice na teritoriji Kosova bez obzira na njegov status ili zemlju porekla koje ima potrebu za socijalnim uslugama zbog toga što je [...] duševne bolesti, [...].”*
38. Stav 1, člana 1, Zakona br. 05/L-036 o naknadi žrtava zločina propisuje. *„Svrha ovog zakona je funkcionalizacija programa za naknadu žrtava zločina”.* Dok član 2 propisuje: *“Ovaj j zakon uređuje pravo na finansijsku naknadu žrtava nasilnih krivičnih dela i njihovih održavanih lica, organa za donošenje odluka kao i procedure za ostvarivanje prava na naknadu u domaćim i preko graničnim situacijama.”* Dalje Zakon u članu 6, definiše: *„Nasilna dela koja ulaze u kategoriji naknadivih dela po ovom Zakonu su: [...] Krivična dela koja spadaju u definiciji nasilja u porodici u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.”*
39. Član 1, Administrativnog Uputstva (VRK) br. 01/2017o načinu kompenzacije uključujući i obračunanje kompenzacije za višestruka oštećenja propisuje: *“Cilj ovog Administrativnog Uputstva je određivanje načina kompenzacije uključujući i postupak prijema, tretiranja, razmatranja zahteva, obračunanje i odlučivanje o kompenzaciji žrtava trgovine.”*
40. Član 1, stav 1, Administrativnog Uputstva br.12/2012 o određivanju mesta i načina psiho-socijalnog tretiranja izvršioca nasilja u porodici propisuje: *“Ovo Administrativno Uputstvo reguliše i određuje mesto i način primene psiho-socijalnog tretmana prema počinioca nasilja u porodici sa ciljem da se spreči ponavljanje, ili ako postoji opasnost od ponovljenog nasilja u porodici.”* Dok stav 2, ovog člana propisuje: *“Psiho socijalno lečenje počinioca nasilja ima za cilj prestanak nasilja, sprečavanjem daljeg nasilnog ponašanja, povećanje samokontrole od strane počinioca nasilja , kao i prevazilaženje situacija koje mogu dovesti do nasilnog ponašanja , pružajući savete počiniocima nasilja,*

identifikovanje porekla nasilnog ponašanja i povećanje odgovornost počinioca nasilja za svoje nasilno ponašanje.”

41. Nacionalna strategija i Akcioni plan Republike Kosovo za zaštitu od nasilja u porodici 2016-2020, izražava ozbiljnu posvećenost i odgovornost za prioritetno rešavanje fenomena nasilja u porodici gde se određuje da se fokus biti na:

- *Aktivnosti informisanja i podizanja svesti koje imaju za cilj sprečavanje ove pojave;*
- *Koordinaciju aktivnosti svih aktera za zaštitu, lečenje, rehabilitaciju i reintegraciju žrtava nasilja u porodici;*
- *Kažnjavanje i dovođenje počinioca nasilja u porodici, odgovornim pred institucijama;*
- *Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima i razmatranje usluga za žrtve nasilja u porodici;*
- *Promena mentaliteta i kulture osuđivanja na štetu žrtve nasilja u porodici;*
- *Pružanje specijalizovanih usluga sa savremenim standardima koje su rasprostranjene u zemlji i pristupačne svim osobama koje su pogođene nasiljem u porodici, bez obzira na njihove karakteristike povezane sa starosti, polom, sposobnostima ili posebnim potrebama, rodnim identitetom i seksualnom orijentacijom, itd;*
- *Tretman počinioca nasilja u porodici putem obaveznih programa rehabilitacije, kao i mnoge druge posebno planirane aktivnosti u ovoj strategiji.*

Pravna analiza

42. Opšte je prihvaćeno da u međunarodnom pravu o ljudskim pravima nasilje u porodici pokreće mnoga pitanja ljudskih prava. Generalno, ljudska prava i mentalno zdravlje imaju isti cilj promovisanja i zaštite prava na dobrobit svih pojedinaca. Bečka deklaracija i Akcioni program, odobreni na Svetskoj konferenciji o ljudskim pravima 1993. godine, potvrdili su da su sva ljudska prava univerzalna, nedeljiva, međusobno povezana i međusobno zavisna.⁴ Osnovni principi ljudskih prava, koji su od suštinskog značaja za efikasan odgovor država protiv pojedinačnog nasilja i kršenja ljudskih prava, mogu se naći u nekoliko međunarodnih instrumenata.

43. Ustav, najviši pravni akt, štiti i garantuje osnovna ljudska prava i slobode, stoga je primena i praktična realizacija ovih prava u interesu funkcionisanja vladavine zakona. Ustavne garancije služe zaštitu ljudskih prava i funkcionisanju vladavine zakona. Ustav u članu 21, izričito definiše obavezu svih organa da poštuju slobode i prava drugih, stoga je ovaj princip imperativ i svi ga moraju poštovati.

44. Ustav u članu 25, stav 1, definiše: “*Svako lice ima pravo na život.*” Iz ovog stava jasno se vidi da je pravo na poštovanje života građana u središtu ustavnog sistema za zaštitu

⁴ Vidi : A/CONF.157/24 (Part I), chap. III, World Conference on Human Rights in Vienna on 25 June 1993.

ljudskih prava, a pravo na život (njegova nepovredivost) apsolutno je ljudsko pravo, koje ne može biti ograničeno ni pod kojim uslovima i nije dozvoljeno odstupanje od ovog prava. Država ima pozitivnu obavezu da preduzme sve mere da zaštiti građanina, posebno kada su ugroženi integritet i život ljudi. Ustavni Sud Republike Kosova u Presudi KI. 41-12, utvrdio da je bilo povreda prava na život u slučajevima kada nadležni državni organi nisu pružili dovoljnu zaštitu građanima i kada su to okolnosti slučaja zahtevale. Ustavni Sud tokom tretiranja ove kategorije prava, izjavio je da je pravo na život najvažnije pravo od svih ljudskih prava, iz kojeg proističu sva druga prava i objašnjava da postoje pozitivne obaveze državnih vlasti da preduzmu preventivne i operativne mere radi da zaštiti život svih onih koji su izloženi riziku.⁵

45. Prema Istambulskoj konvenciji, suzbijanje nasilja nad ženama ne treba shvatiti kao stvar kontrole zločina, već zahteva sveobuhvatne mere za postizanje veće ravnopravnosti žena i muškaraca. Samo istinska ravnopravnost žena i muškaraca sa istim pravima i odgovornostima, sa jednakim mogućnostima u svim oblastima života i kada se njihov doprinos u društvu vrednuje i poštuje jednako zajedno sa promenom u dinamici i stavovima vlasti, zaista može zaista da eliminiše nasilje nad Žene.
46. Ombudsman podseća da se, u skladu sa članom 53, Ustava, osnovna ljudska prava i slobode zagantovane ovim Ustavom tumače u skladu sa sudskim odlukama Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu *Evropski sud*).
47. Član 2, EKLJP-a predstavlja opšte obaveze države da zaštiti pravo na život i uključuje pozitivne i negativne aspekte: a) pozitivnu obavezu zaštite života; i b) negativnu obavezu od uzdržavanja od ilegalnog oduzimanja života. Pozitivna obaveza nameće obaveze sprečavanja i istrage. Preventivne obaveze (vidi *Osmani protiv Velike Britanije*, 28. februara 1998. godine) obavezuju vlade država da sprečavaju i da se bore protiv krivičnih dela. Stoga, ukoliko se utvrdi da su vlade imale saznanja ili su trebale da imaju saznanja u vreme postojanja realnog i direktnog rizika za život identifikovane osobe, od krivičnih dela trećih lica, i ako nisu preduzele odgovarajuće mere u okviru njihovih nadležnosti, koje bi se prema razumnoj proceni mogle očekivati, kako bi se izbegao rizik po život, iste treba da budu odgovorne za nepoštovanje pozitivnih obaveza.
48. Evropski sud, tumačeći član 2. Evropske konvencije u slučaju *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske od 15. januara 2009. godine*, u vezi sa pozitivnim obavezama, analizira slučaj kada je jedno lice izvršilo svoje prethodne pretnje da ubije njegovu suprugu, i njihovu devojčicu. U zatvoru je bio pet meseci zbog pretnji smrću koje je prethodno uputio svojoj porodici, pa su vlasti naložile obavezno psihijatrijsko lečenje u pritvoru. Ubrzo nakon puštanja na slobodu, on je ubio suprugu i dete, pre nego što je počinio samoubistvo. Sud je utvrdio da su vlasti bile svesne ozbiljnosti pretnji, ali nisu uspele da ispune svoje pozitivne obaveze, pre svega zbog nedovoljnog psihijatrijskog lečenja s obzirom na to da je trajalo prekratko i nije bilo jasno da li je ova osoba zaista i pravilno lečena. Veoma sličnu situaciju predstavlja slučaj kojim se bavi ovaj Izveštaj. Iz dokaza pruženih tokom istrage ovog slučaja vidi se da je L.S., kontinuirano pretio žrtvi S.S. i barem otkako je slučaj prijavljen policiji u novembru 2019. godine, nadležni organi bili su svesni ozbiljnosti pretnji žrtvi S.S., ali nisu preduzeli neophodne mere da spase njen i

⁵ Presuda Ustavnog Suda KI 41/12, član 57.

živote ostalih. Žrtva je izjavila u pogledu ozbiljnosti situacije, ali njene izjave nisu dovoljno procenjene, i nije bilo ni jedne prethodne procene rizika pre puštanja L.S. iz mere pritvora.

49. U slučaju *Kontrová protiv Slovačke br. 7510/04*, žrtva porodičnog nasilja podnela je krivičnu prijavu protiv supruga zbog fizičkog napada na nju. Nakon toga, ona je u pratnji njenog supruga otišla vlastima i pokušala da povuče krivičnu prijavu i dopunila je žalbu na način da su navodni postupci njenog supruga tretirani kao lakši prekršaji i nije tražila dalje mere. Dva meseca nakon ovog događaja, njen suprug je ubio njenu ćerku i njenog sina. Pred Evropskim sudom, podnositeljka zahteva je tvrdila da policija, svesna nasilničkog i pretećeg ponašanja njenog supruga, nije preduzela odgovarajuće mere da zaštiti živote njene dece. Dalje ona se žalila da nije bilo moguće da dobije naknadu. Evropski sud je smatrao da je došlo do kršenja člana 2, Evropske konvencije u vezi sa propustom vlasti da zaštite život dece podnositeljke zahteva, i istakao je da je situacija u njenoj porodici bila poznata lokalnoj policiji imajući u obzir krivičnu prijavu novembra 2002 godine i hitne telefonske pozive u decembru 2002. godine. Sud je takođe utvrdio da je bilo kršenja člana 13, (pravo na delotvoran pravni lek) Konvencije, jer je podnositeljka zahteva trebala da bude u mogućnosti da zahteva naknadu nematerijalne štete, ali joj takav pravni lek nije bio dostupan.
50. U situaciji uporedivoj sa slučajem kojim se bavi ovaj izveštaj, žrtva S.S. je prijavila slučaj policiji 2019. godine i L.S. je pritvoren, a kasnije sud ga je proglasio krivim, ali mu je izrečena novčana kazna (vidi stav 15). Dakle, žrtva S.S. i 3. marta 2021. godine, prijavila je slučaj PS u Gračanici i obavestila ih o stalnom riziku koji joj pretili.
51. Evropski sud u slučaju *Talpis protiv Italije* (br. 41237/14), koji se odnosi na porodično nasilje kojem je bila izložena majka dvoje dece i koje je rezultiralo smrću njenog sina i pokušajem njenog ubistva, Sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 2, zbog ubistva njenog sina i pokušaja njenog ubistva, došlo je do povrede člana 3, (zabrana nečovečnog, ponižavajućeg i postupanja), zbog neuspeha vlasti da ispunjavaju njihove obaveze da zaštite gđu. Talpis protiv dela nasilja u porodici, a došlo je do kršenja člana 14, (zabrana diskriminacije) u vezi sa članovima 2. i 3. Konvencije. Evropski sud je utvrdio da nacionalne vlasti nisu uspele da preduzimaju efikasne mere po žalbi gđe. Talpis i stvorile su situaciju nekažnjivosti počinioca porodičnog nasilja, što je dovelo do ponavljanja akata nasilja, koja su kasnije rezultirala tragičnim krajem.
52. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici jasno predviđa da odluka o zaštitnom nalogu, odnosno nalogu za hitnu zaštitu, izvršava se odmah odgovarajućom odlukom, koju donosi nadležni sud i odmah upućuje počiniocu nasilja u porodici, Policiji Kosova, centrima za socijalni rad, kao i drugim strankama u postupku, precizirajući da je Ministarstvo rada i socijalne zaštite, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom pravde, Ministarstvom lokalne uprave, Ministarstvom unutrašnjih poslova, sa Ministarstvom kulture, omladine i sporta i Ministarstvom prosvete odgovoran za podršku i uspostavljanje pomoćnih struktura i potrebne infrastrukture koja služi za podršku i zadovoljavanje potreba osoba koje su bile izložene nasilju u porodicama, uključujući socijalnu pomoć i medicinske usluge, u skladu sa važećim zakonom. Na osnovu istrage ovog slučaja, osim izdavanja naloga za zaštitu od strane suda, nije preduzet nijedan drugi postupak u pogledu podrške i postavljanja pomoćnih struktura ili potrebne infrastrukture

za podršku i zadovoljenje potreba osoba koje su bile izložene porodičnom nasilju, uključujući ovde i psiho-socijalnu pomoć CSR i drugih službi, u skladu sa važećim zakonom.

53. Iz pravne analize ovog slučaja vidi se da nam je ista situacija predstavljena i u slučaju koji se tretira u ovom izveštaju, jer je kao rezultat nemara ili neprofesionalnosti nadležnih organa, bilo u prvom slučaju kada je žrtva S.S. prijavila slučaj u Gnjilanu, bilo u drugom slučaju kada je ćerka žrtve S.S., prijavila slučaj u PS-u Gračanici, žrtva je bila suočena sa nemarom ili neprofesionalnošću vlasti, stoga je ovaj događaj imao koban epilog. S druge strane, kontrolni mehanizmi su se takođe pokazali ne efektivnim, jer barem do objavljivanja ovog izveštaja niko od odgovornih zvaničnika nije pozvan na disciplinsku, administrativnu, krivičnu ili građansku odgovornost. Štaviše o ovom događaju bilo je mnogo članaka u medijima koji optužuju tužilaštvo i policiju za nemar i koji daju konkretne preporuke u vezi s tim događajem,⁶ ali nisu primećene radnje na terenu od strane vlasti, u smislu odgovornosti službenika koji su odgovorni da se takvi događaji ne ponove u budućnosti.

54. Standardni operativni postupci za zaštitu od nasilja u porodici, dokument koji je sastavila Kancelarija za ravnopravnost polova Kancelarije premijera, detaljno opisuje mere koje svaka institucija treba da preduzme tokom tretiranja slučaja nasilja u porodici. Ovaj dokument u dodatku br. 3 „*Osnovni obrazac podataka o žrtvama porodičnog nasilja*” utvrđuje osnovni oblik podataka za koji se utvrdi da su poverljivi i da su od koristi samo akterima u postupku. Ovaj dokument, između ostalog, definiše indikatore rizika, koji se dele na indikatore niskog, srednjeg i visokog rizika. U ovom slučaju pomenućemo samo neke od pokazatelja visokog rizika koji su mogli biti procenjeni u konkretnom slučaju, odnosno kada je slučaj prijavljen PS u Gračanici. Među pokazateljima visokog rizika u Standardnim operacionim postupcima za zaštitu od nasilja u porodici definisane su situacije kada:

- Počinilac je pretio žrtvi oružjem;
- Počinilac je nekoliko puta uhapšen;
- Počinilac se ne plaši policije i napadne žrtvu u njihovom prisustvu;
- Počinilac kontroliše sve dnevne aktivnosti žrtve, zna svaki detalj o žrtvi;
- Počinilac ne dozvoljava žrtvi da se druži ni sa kim pa ni sa njenom porodicom;
- Počinilac je pretukao ženu i decu;
- Počinilac preti žrtvi da će naškoditi deci ako ona napusti kuću;
- Počinilac je u stanju da lako pronađe žrtvu ako bi ona napustila kuću;
- Počinilac ima psihički poremećaj ali ne uzima lekove – itd.

55. Bez obzira na činjenicu da Standardni operativni postupci za zaštitu od nasilja u porodici, u dodatku br. 9, “*Kontrolna lista za policiju*” određuju kontrolnu listu za policijske radnje koje treba preduzeti u slučajevima zaštite od nasilja u porodici, odgovorni službenici PS u Gračanici izgleda da su ovo zanemarili. Ova lista između ostalog uključuje:

- Reagovanje na slučajeve porodičnog nasilja;

⁶ Vidi link: <https://kli-ks.org/shteti-me-mos-veprim-privon-nga-jeta-sebahate-sopin/>

- Zaštita žrtve, dece i drugih svedoka;
- Uklanjanje počinioca nasilja u porodici;
- Popunjavanje osnovnog obrasca, procena potreba i rizika;
- Obaveštavanje CSR i branioca žrtve ili pravnog zastupnika žrtve;
- Predaja primerka obrasca / podela informacija sa drugim akterima koji su uključeni u postupak;
- Priprema izveštaja u vezi sa slučajem i predaja primerka izveštaja žrtvi, CSR i braniocu žrtve;
- Istraga slučaja nasilja u porodici;
- Ukoliko ima elemenata krivičnog dela, priprema krivične prijave i upućivanje slučaja nadležnom tužiocu itd.

Odgovorni službenici stanice u Gračanici nisu obavestili CSR i branioca žrtve, niti pravnog zastupnika žrtve, nisu sastavili izveštaj o slučaju i shodno tome nemamo informacije da je podneta krivična prijava.

Zaključci Ombudsmana

56. Ombudsman zaključuje da uprkos činjenici da je od 2013.godine, izrađen dokument Standardni operativni postupci za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu⁷ u kome su definisane kontrolne liste za radnje koje će preduzeti nadležni organi, u konkretnom slučaju ovi postupci nisu ispoštovan.
57. Ombudsman zaključuje da odgovorne vlasti nisu dovoljno procenile potencijalni rizik slučaja, iako je žrtva izjavila o nastavku ponašanja L.S.-a i iznela je indikacije o problemima mentalnog zdravlja.
58. Ombudsman zaključuje da je došlo do nedostatka koordinacije radnji između vlasti, što nameće potrebu za poboljšanje kvaliteta i sigurnosti usluga u slučajevima porodičnog nasilja i jačanje kontrolnih mehanizama svake institucije, od trenutka prijave slučaja nasilja u porodici do njegovog završetka.
59. Ombudsman zaključuje da policijski službenici u PS u Gračanici, nisu postupali u skladu sa odredbama Standardnih operacionih postupaka za zaštitu od nasilja u porodici, obzirom da isti nisu obavestili branioca žrtve koji treba da bude prisutan sa žrtvom, i takođe nisu sastavili nikakav plan za bezbednost žrtve.
60. Ombudsman podseća da je, kao sastavni deo načela pravne sigurnosti, zagantovano i načelo legitimnog očekivanja. Legitimna očekivanja mogu se stvoriti javnim politikama, javnim izjavama i usvajanjem redovne prakse. Legitimno očekivanje može biti povređeno čak i kada javni službenici ne uspeavaju da primene politiku ili da slede postupak. Uprkos velikom broju pravnih akata koji se odnose na zaštitu od nasilja u

⁷ Shih linkun:

<https://abgj.rksgov.net/assets/cms/uploads/files/Publikimet%20ABGJ/Procedurat%20Standarte%20t%C3%AB%20Veprimit%20p%C3%ABr%20Mbrojtje%20nga%20Dhuna%20n%C3%AB%20Familje.pdf>

porodici, međunarodnih instrumenata koji su primenljivi u našoj zemlji, Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, Zakona o zaštiti od diskriminacije, Zakona o ravnopravnosti polova, Krivičnog zakonika, procedura kao i brojnim drugim aktima, u kontinuiranim izjavama vladinih zvaničnika u borbi protiv nasilja u porodici, izgleda da legitimna očekivanja nisu ispunjena u ovom slučaju.

Ombudsman na osnovu gore navedenog, shodno članu 135. stav 3, Ustava Republike Kosova: “... ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa.”. U smislu člana 18, stav 1.2 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman: “(...) ima odgovornosti da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima, (...)”; kao i da “da preporuči (...) donošenje ili izmene podzakonskih i upravnih akata od strane institucija Republike Kosovo;” (Član 18, stav 1.7).

Prema tome, Ombudsman

PREPORUČUJE

1. Policiji Kosova:

- ***Da formira stručnu komisiju (ad hoc) da proceni postupanja odgovornih policajaca u vezi sa slučajem nasilja u porodici, koji je prijavljen 3. marta 2021. godine u Policijskoj stanici u Gračanici, da li su isti postupali u skladu sa Standardnim operacionim postupcima za zaštitu od nasilja u porodici, kao i Zakonom br. 03/L-182 o zaštiti od nasilja u porodici.***
- ***Da zahteva od svih policijskih stanica da u slučajevima kada se suočavaju sa prijavama nasilja u porodici postupaju u skladu sa standardnim operacionim postupcima.***
- ***Da zahteva od svih policijskih stanica da u slučajevima kada se suočavaju sa izveštavanjima o nasilju u porodici odgovorni službenici postupaju u skladu članom 24, stav 4, Zakona br. 03/L-182 o zaštiti od nasilja u porodici.***

2. Sudskom savetu i Tužilačkom savetu:

- ***Zajedno sa Akademijom pravde da se organizuju posebni moduli obuke za sudije i tužioce za procenu rizika takvih slučajeva i mere koje treba preduzeti u sprečavanju nasilja u porodici.***
- ***Sudski savet da zahteva od svih sudija da u svim slučajevima kada odlučuju o nalogu za zaštitu postupaju u skladu sa članom 17. stav 2, Zakona br. 03/L-182 o zaštiti od nasilja u porodici.***

3. Kancelariji za zaštitu u pomoć žrtvama

- ***Putem adekvatnih obuka da poveća profesionalni kapacitet branioca žrtava, tako da u izvršavanju svojih dužnosti budu u stanju da shvate potrebe žrtava porodičnog nasilja i postupanje odgovornih strana, tako da se situacije nasilja u porodici ne ponavljaju.***

U skladu sa članom 132, stav 3 Ustava Republike Kosovo („Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom“) i člana 28 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („Autoriteti, kojima je Narodni Advokat uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja“), ljubazno vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Naim Qelaj

Ombudsman